

WMO ADVIESRAAD

Secretariaat
p/a Zorgbelang Zuid-Holland
Postbus 2148
2800 BG Gouda

Gemeente Alblasserdam
College van burgemeester en wethouders
Postbus 2
2950 AA ALBLASSERDAM

Alblasserdam 1 juni 2015
Kenmerk: 15/06/01/JB
Betreft: advies notitie Mantelzorg-
ondersteuning d.d. 21-5-2015

Geacht College,

Door de Wet maatschappelijke ondersteuning wordt het beroep op mantelzorgers steeds groter en is extra aandacht en ondersteuning gewenst om ervoor zorg te dragen dat kwetsbare burgers de zorg blijven ontvangen die ze verdienen. De Wmo-adviesraad is verheugd dat een notitie is opgesteld over de vormgeving van de mantelzorgondersteuning. Omdat de eerste helft van het begrotingsjaar al weer bijna in zicht is en voortgang nodig is, heeft de Wmo-adviesraad in een extra overleg buiten de reguliere vergadercyclus de notitie Mantelzorgondersteuning d.d. 21-5-2015 besproken. Om ons onafhankelijk advies goed uit te kunnen brengen hebben wij aanvullende documenten opgevraagd, waaronder het rapport "De mantelzorger in beeld" van MEE en SWA van 5 mei 2015 en de nota "Mantelzorgondersteuning is de basis: aandachtspunten voor lokaal beleid" van Movisie van november 2014. Omdat de SWA een belangrijke rol vervult bij de mantelzorgondersteuning, heeft de Wmo adviesraad ook contact opgenomen met de voorzitter en de directeur van de SWA om verheldering te krijgen over de mede door de SWA uitgebrachte rapportage "De mantelzorger in beeld" en de beleidsvoornemens van de SWA op het terrein van de mantelzorgondersteuning.

Hierna treft u onze afzonderlijke adviezen en opmerkingen per onderwerp aan:

1. Geef een heldere definitie van mantelzorg

De Wmo-adviesraad mist in de notitie een duidelijke definitie van mantelzorg. Wij adviseren u aan te sluiten bij de definitie van de Raad voor de Volksgezondheid en Zorg, die ook door Mezzo wordt gehanteerd: *"Mantelzorg is zorg die niet in het kader van een hulpverlenend beroep wordt gegeven aan een hulpbehoevende door één of meerdere leden van diens directe omgeving, waarbij de zorgverlening direct voortvloeit uit de sociale relatie."*

Gangbaar is dat hieraan het criterium van het Sociaal Cultureel Planbureau nog aan wordt toegevoegd: *"Er is sprake van mantelzorg als er langer dan 3 maanden en/of meer dan 8 uur per week hulp wordt geboden"*.

2. Formuleer heldere uitgangspunten voor het opzetten van de mantelzorgondersteuning

Bij het analyseren van de behoeften aan mantelzorgondersteuning mist de Wmo-adviesraad heldere uitgangspunten voor het vormgeven van het beleid. Wat dit betreft verwijst de Wmo-adviesraad naar de notitie "Mantelzorgondersteuning is de basis: aandachtspunten voor lokaal beleid" van Movisie van november 2014. Hierin worden -in aansluiting op de beleidsbrief van staatssecretaris Van Rijn (VWS) getiteld "Versterken, verlichten en verbinden" van juli 2013- vier nieuwe aandachtspunten voor gemeenten bij het vormgeven van hun lokale mantelzorgbeleid benoemd, te weten "Vinden, Versterken, Verlichten en Verbinden".

Uit het rapport "De mantelzorger in beeld gemeente Alblasserdam" van 5 mei 2015 van de Stichting Welzijn Alblasserdam (SWA) en MEE Drechtsteden blijkt dat deze indeling een goede kapstok biedt voor het inventariseren en ordenen van de wenselijke activiteiten op het gebied van mantelzorgondersteuning. In deze rapportage wordt vanuit deze kapstok een nadere inkleuring gegeven van de behoeften van de mantelzorgers aan ondersteuning en is de opbrengst hiervan getoetst bij de aanbieders in de gemeente Alblasserdam. Ook een vertegenwoordiging van de Wmo-adviesraad heeft geparticipeerd in een voorbereidende sessie voor dit rapport.

3. Expliciteer de gemaakte afwegingen ten aanzien van het Mantelzorgcompliment

In de notitie wordt niet inzichtelijk welke afwegingen zijn gemaakt bij de vormgeving van het mantelzorgcompliment. In de notitie wordt aangegeven, dat in het nieuwe Wmo-budget € 80.000,- voor het mantelzorgcompliment en € 11.880,- aanvullend voor ondersteuning beschikbaar (niet geoormerkt) is. Bij nadere beschouwing van de begroting blijkt evenwel dat een heel andere verdeling wordt gemaakt, maar de gemaakte afwegingen worden niet inzichtelijk gemaakt. Uit de notitie komt impliciet de gedachte naar voren dat de middelen voor het mantelzorgcompliment voornamelijk voor mantelzorgondersteuning worden ingezet. Dit beleid acht de Wmo-adviesraad verdedigbaar, maar dan is het wel van belang de gemaakte afwegingen duidelijk te maken en ook helder inzichtelijk te maken wat dit nieuwe beleid concreet voor de mantelzorgers betekent, in termen van een betere facilitering van de mantelzorgondersteuning.

Verder is de Wmo-adviesraad van mening dat van de hele bedoeling van het mantelzorgcompliment erg weinig overblijft wanneer de gemeente zou blijven steken in een verkenning van de Dag voor de mantelzorg. Graag verneemt de Wmo-adviesraad wanneer de gemeente voornemens is de Dag voor de mantelzorg te realiseren en wanneer het advies over de waardering van de mantelzorgers te verwachten valt.

4. Leg de focus op “Vinden” en “Verlichten” van de mantelzorgers

De notitie Mantelzorgondersteuning geeft een verbrokkeld beeld aan activiteiten, waartussen de samenhang niet helder inzichtelijk is. De Wmo-adviesraad pleit er daarom voor meer focus aan te brengen en daarbij uitgaande van de onder punt 2 genoemde uitgangspunten de nadruk te leggen op het “Vinden” en vooral het “Verlichten” van de mantelzorgers. Dan is ook goed uit te leggen, waarom de keuze voor een beperkte inzet van middelen voor het Mantelzorgcompliment wordt gemaakt. De middelen komen dan immers in de vorm van gerichte praktische ondersteuning ten goede aan de mantelzorgers.

5. Formuleer een duidelijk doelgroepenbeleid en leg niet eenzijdig de nadruk op dementie

Naar een schatting van het Tympaan Instituut uit 2012 zijn in Alblasterdam totaal circa 2200 mantelzorgers actief. Uit de notitie wordt niet duidelijk gemaakt op welke doelgroepen het beleid zich precies richt en in hoeverre de gemeente zich gaat richten op het nog onbenutte potentieel aan menskracht in de Alblasterdamse samenleving.

Impliciet lijkt de focus te worden gelegd op de ondersteuning van mantelzorgers voor mensen met dementie. De Wmo-adviesraad erkent dat door de toenemende vergrijzing ook het aantal mensen met dementie groeit en dat dit een belangrijke doelgroep is. Dat neemt niet weg dat de Wmo adviesraad van mening is, dat er ook andere groepen van mantelzorgers zijn zoals de mantelzorgers van mensen met een verstandelijke beperking of psychische problematiek. Bij deze groep is het sociale netwerk veelal beperkt en kan de zorg niet eenvoudig worden gedeeld. Ook gaat het hier om een veelal intensieve zorgrelatie die vaak een leven lang duurt en dag en nacht in beslag neemt. Deze bijzondere groep mantelzorgers voelt zich niet altijd door het ondersteuningsaanbod van gemeenten aangesproken, omdat dit aanbod in veel gevallen gericht is op mantelzorgers van ouderen, chronisch zieken en mensen met fysieke beperkingen.

Binnen de gemeente Alblasterdam is het aanbod van mantelzorgondersteuning met name gericht op volwassen oudere mantelzorgers. Belangrijk is om ook jonge mantelzorgers en werkende mantelzorgers goed in beeld te krijgen.

In dit kader verneemt de Wmo-adviesraad graag hoe het doelgroepenbeleid voor de mantelzorgers eruit ziet, waarbij de eenzijdige focus op dementie wordt vermeden. Voorts zou de Wmo-adviesraad graag horen welke concrete support in de vorm van mensen en middelen de gemeente gaat geven om de doelstelling van de SWA om “meer mantelzorgers te vinden en te begeleiden (van 200 naar 400 individuele ondersteuning) om overbelasting te voorkomen” concreet vorm te geven.

6. Formuleer duidelijke meetbare doelstellingen

In de notitie wordt gesteld dat het uitvoeringsprogramma een dynamisch programma is en dat dit betekent dat het open staat voor wijzigingen en aanpassingen al naar gelang de praktijk daarom vraagt. Op zich genomen is dat juist, maar het kan ook leiden tot een vorm van vrijblijvendheid. In algemene zin vindt de Wmo-adviesraad het stuk nog te vrijblijvend. Er worden geen duidelijke SMART geformuleerde doelen gesteld. Data en deadlines van de te behalen doelen worden nergens - ook niet in het actieplan in paragraaf 3 - genoemd.

7. Leg een duidelijke kosten baten analyse ten grondslag aan de begroting en maak onderscheid tussen incidentele en structurele kosten

De Wmo-adviesraad krijgt mede in het licht van het hierboven genoemde punt 6 geen duidelijk zicht op de kosten-baten afweging die is gemaakt die ten grondslag ligt aan de diverse begrotingsposten. Onze concrete vragen hierbij zijn:

- Waaruit bestaat precies de uitbreiding van individuele begeleiding door SWA en MEE Drechtsteden?
- Wat behelst de verkenning van potentiële locaties voor dagbesteding (zonder indicatie)? Waarom moet hiervoor een adviseur worden ingehuurd en behoort dit niet gewoon tot de reguliere activiteiten van de ambtelijke staf van de gemeente?
- Wat wordt precies bedoeld met de “civic talks”?
- Wat behelst de uitbreiding van de (voorlichtings-)activiteiten van de bibliotheek?
- Wat zijn de concreet te verwachten resultaten van de vervolgoopdracht aan mw. F. Spruit voor Helpende Handen waarvoor een reservering is gemaakt van € 25.000?

In de begroting wordt geen duidelijk onderscheid gemaakt tussen de incidentele en structurele kosten. Graag zouden wij vernemen welke middelen structureel voor mantelzorgondersteuning worden toegekend. De Wmo-adviesraad komt tot de conclusie dat slechts een zeer beperkt deel van het budget te weten € 12.000 beschikbaar komt voor directe mantelzorgondersteuning in de vorm van begeleiding. Klopt het voorts dat € 10.000 structureel ter beschikking komt voor de vormgeving van het mantelzorgcompliment? Voorts valt het de Wmo-adviesraad op dat een groot deel van de begroting wordt uitgegeven aan advieskosten voor externe dan wel interne adviseurs van de gemeente. Voor de Wmo-adviesraad is het op basis van de summiere informatie niet mogelijk vast te stellen of dit geld op deze wijze daadwerkelijk ten goede komt aan het eerder genoemde thema “Verlichten” van de mantelzorgers. Voorts gaat de Wmo-adviesraad ervan uit dat aan de externe en interne advisering heldere offertes ten grondslag liggen. Graag horen wij van u of dit ook het geval is.

8. Zorg dat het samenspel tussen formele en informele zorg daadwerkelijk tot stand komt

Het samenspel van mantelzorgers met professionele hulpverleners en formele zorgorganisaties komt vaak moeizaam tot stand. Mantelzorgers geven aan dat ze weinig in de gelegenheid gesteld worden om hun ervaringsdeskundigheid over de zorgvrager te delen, terwijl juist de mantelzorgers als eerste betrokken zijn bij de hulp aan de cliënt. In dit verband is het ook van belang op te merken dat mantelzorgers bij het voeren van de gesprekken met de zorgconsulenten van het Wmo-loket uitdrukkelijk worden uitgenodigd om bij het gesprek aanwezig te zijn. Het is belangrijk dat professionals en de formele zorg hiervoor oog hebben voor de “expertrol” van de mantelzorgers en aansluiten bij gewoonten en wensen van de mantelzorgers en cliënten. Zie ook pagina 15 van het eerder genoemde rapport “De mantelzorger in beeld gemeente Alblasserdam”. Graag verneemt de Wmo-adviesraad wat de gemeente gaat doen om het samenspel tussen formele en informele zorg daadwerkelijk tot stand te brengen.

9. Motiveer de gemaakte keuzes voor de respijtzorg

Respijtzorg is vervangende zorg bedoeld om de mantelzorger even helemaal vrijaf te geven. Er zijn vele vormen van respijtzorg in de zin van mantelzorgvervanging, te weten: thuis of buitenshuis, geboden door familie, vrijwilligers of professionals, en gefinancierd uit eigen middelen, door de zorgverzekeraar, de AWBZ of de Wmo. In de notitie wordt impliciet uitgegaan van respijtzorg thuis verzorgd door vrijwilligers. Graag zouden wij nog de overwegingen zien waarom binnen het brede palet aan mogelijkheden voor respijtzorg deze keuze is gemaakt. Ook vernemen wij graag wanneer de respijtpool beschikbaar zal zijn en uit hoeveel hiertoe opgeleide vrijwilligers deze zal bestaan.

10. Beleg de inhoudelijke verantwoordelijkheid voor de voorlichting van mantelzorgers op de locatie van de Bibliotheek bij de SWA

In uw notitie Mantelzorgondersteuning wordt als doelstelling inzake de voorlichting gesteld: “Ervoor zorgen dat mantelzorgers op de hoogte zijn van de ondersteuningsmogelijkheden in Alblasserdam en verzorgen van voorlichting”. Op zich kan de Wmo-adviesraad zich er goed in vinden dat de locatie van de Bibliotheek ingezet wordt in het kader van de voorlichtingsactiviteiten voor de Wmo. Daar waar het echter gaat om de voorlichting van mantelzorgers is de Wmo-adviesraad van mening dat gezien de expliciete taakopdracht en beschikbare expertise van de SWA, de inhoudelijke verantwoordelijkheid voor de voorlichting van mantelzorgondersteuners niet bij de Bibliotheek maar bij de SWA belegd dient te worden. Voor wat de begroting betreft zou dit naar het oordeel van de Wmo-adviesraad ook betekenen, dat de daarvoor gereserveerde begrotingsgelden aan de SWA worden toegekend.

11. Geef de Wmo-adviesraad een redelijke adviestertermijn

In de afgelopen periode heeft de Wmo-adviesraad frequent het verzoek gekregen op korte termijn advies uit te brengen over belangwekkende onderwerpen. Ook bij deze notitie inzake de mantelzorgondersteuning was het dringende verzoek van de gemeente binnen enkele dagen – en daar zat dan ook nog het Pinksterweekend in – advies uit te brengen. De Wmo-adviesraad heeft er begrip voor dat wij met onze adviesrol aan het eind van het gemeentelijke beleidsproces zitten en daarom snelle advisering gewenst is. Op dit punt zijn wij de gemeente vele malen in haar wensen tegemoet gekomen. Graag wil de Wmo-adviesraad het college vragen de gemeentelijke beleidsprocessen dusdanig te plannen, dat aan de Wmo-adviesraad een redelijke adviestertermijn gegeven wordt, die correspondeert met het vooraf bekend gemaakte vergaderschema van de Wmo-adviesraad.

Graag ziet de Wmo-adviesraad uw reactie en een nader bijgesteld document tegemoet.

Met vriendelijke groet,

Rolf de Folter

Voorzitter Wmo-adviesraad Alblasserdam

Cc aan:

- Mw. M. Kien, beleidsmedewerker MO gemeente Alblasserdam
- de Gemeenteraad, via mw. I. de Gruijter, raadsgriffier